

RAD MLADIH ISTRAŽIVAČA NA SILBI

Postoje dvije postavke o nastanku imena Silba. Prva tumači da je to ime nastalo od latinske riječi *silva* (šuma), a druga ga objašnjava grčkom riječi *silbon* (pijesak). Sve do nedavno Silbu su njezini stanovnici zvali Siba, a sebe Silbenjanima; taj se naziv može čuti i danas, dok je književni naziv Silbljani.

Danas Silba ima 233 stanovnika, a njihova je srednja dob 55 godina¹. Veliki broj Silbljana živi izvan Silbe, u našoj zemlji i izvan nje.

Poznato je da su Silbljani još od šesnaestog stoljeća bili glasoviti pomorci; brodarstvo je zamrlo tek potkraj prošlog stoljeća. Pomorci su donosili raznovrsne predmete iz stranih zemalja (pokućstvo, porculan, različite ukrasne predmete, itd.), a također su se često ženili ženama izvan Silbe. Zbog toga što je čitav otok bio izrazito orijentiran na pomorstvo, ne možemo o Silbi govoriti kao o tipičnoj ruralnoj sredini. Narodna nošnja ne nosi se već desetljećima; neki tvrde da se ne nosi već više od stotinu i pedeset godina. Mnogi oblici tradicionalne kulture su nestali ili su zaboravljeni. Sami Silbljani ne osjećaju se »seljacima« već stoljećima. Nagli pad brodarstva poklapa se i s propašću vinograda; filoksera je 1894. uništila lozu sorte *ranac*, a nova američka sorta nije se održala. Postupno se prestao raditi sir koji je bio na glasu i izvan naše zemlje, a isto tako je zamrla i obradba zemlje, kao i maslinarstvo. Do nedavno su se uzgajale svinje, ali je prije nekoliko godina svinjogojstvo na otoku zabranjeno. Danas se uzgajaju ovce, a često se ide i u lov, i to na zečeve i divlje ovce (podrijetlom iz raspuštene zadruge), te u ribolov. Glavna grana privrede danas je turizam.

U sklopu nastojanja da se Silba proglasi prirodnim parkom, Mjesna zajednica Silbe obratila se Organizaciji mladih istraživača da svojim istraživanjima tome pridonesu. Etnološka grupa se odmah odzvala, i u vrlo kratkom roku dogovoreno je istraživanje koje se odvijalo od 8. do 16. veljače 1980. godine. U njemu je sudjelovalo dvanaestoro članova: osam studenata etnologije (pretežno s prve i druge godine), dva studenta lingvistike i dvije srednjoškolke.

Prije samog istraživanja svjetovali smo se s prof. dr. Milovanom Gavazzijem, prof. Olgom Oštrić i dr. Vesnom Konstantinović-Čulinović. Poslužili smo se i nekim člancima o toj problematici, tiskanima i u rukopisu. Posebno nužne bile su nam upitnice, to više što je ovo istraživanje većini od nas bilo prvo terensko iskustvo. Koristili smo se upitnicama Etnološkog atlasa, a pri istraživanju osobito nam je pomogla knjiga »Godina dana hrvatskih narodnih običaja« M. Gavazzija.

¹ Po usmenim informacijama, dobivenima od liječnika Vladimira Sužnjevića na Silbi.

Sam terenski rad trajao je, kako je već naznačeno, sedam dana. Teme istraživanja bile su OBIČAJI (godišnji i, djelomično, životni ciklus), NA-RODNA GLAZBA i INSTRUMENTI, te LINGVISTIČKI PRILOZI, unutar kojih su prikupljeni i popisi najčešćih imena, prezimena, mali rječnik silb-ljanskog govora itd. Skupljeni su i podaci o broju stanovnika na Silbi, natalitetu, mortalitetu, migraciji.

Rad na terenu organiziran je u radnim grupama od po dvoje ljudi. Na kraju radnog dana sumirali su se i komentirali prikupljeni podaci. Uz zapisivanje podataka, neki od nas služili su se i kazetofonima, posebice oni koji su istraživali narodnu glazbu.

Kontakti sa stanovnicima Silbe bili su izvrsni. Osim samih kazivača, znatno nam je pomagala Mjesna zajednica, poglavito u organizacijskom pogledu. Boravili smo u dječjem odmaralištu koje nam je ustupio Centar za fizičku kulturu iz Zagreba. Prehranu je podmirila Republička konferencija SSOH, a ostatak troškova (put, tehnička sredstva i ostalo) snosili su sami sudionici istraživanja.

Još pri planiranju našeg istraživanja bili smo svjesni da su nam mogućnosti odveć ograničene da bismo postigli reprezentativan uvid u običaje, narodnu glazbu i ribarstvo Silbe. Zato smo odmah pretpostavili i ponovni odlazak na Silbu, da bi se prikupljena građa upotpunila i proširila. Međutim, ta druga etapa našeg istraživanja nije ostvarena, jer za to nema financijskih sredstava. Osim toga, takvo se istraživanje može realizirati samo izvan turističke sezone, jer bi ljeti to bilo neizvedivo.

Htjeli bismo na kraju zahvaliti i dr. Jerku Beziću i dr. Vitomiru Belaju na pomoći pri sređivanju građe, te brojnim kazivačima sa Silbe.

POPIS KAZIVAČA

Eustahije Bmetić (57 god.)
Rudi Grandić (68 god.)
Ivka Kastelić (74 god.)
Nevenka Lazarin (61 god.)
Pero Lazarin (68 god.)
Regina Lazarin (91 god.)
Timotej Lovrović (69 god.)
Andro Matešić (60 god.)
Ante Matulina (92 god.)
Katica Matulina (78 god.)
Marica Matulina (88 god.)
Abelina Mavro (72 god.)
Josip Mikeli (61 god.)
Marija Mikeli (56 god.)

Franjo Motušić (53 god.)
Elvira Paulina (69 god.)
Gaetan Rasol (74 god.)
Marica Sindičić (58 god.)
Šalvo Skropanić (79 god.)
Viktorija Skropanić (73 god.)
Amalija Supičić (75 god.)
Zorka Supičić (72 god.)
dr. Vladimir Sužnjević
Joza Škarpa (61 god.)
Danira Telesmanić (52 god.)
Marija Telesmanić (58 god.)
Miro Telesmanić (54 god.)
Đino Vukasović (66 god.)

»THE YOUNG RESEARCHERS'« FIELDWORK ON SILBA

Summary

The name of the island of Silba has probably been derived from the Latin word *silva* (forest) or from the Greek *silbon* (sand). The inhabitants, presently 233 of them, call it Siba.

A large proportion of the population has emigrated, or sails the seas (a tradition there since the 16th century). Silbljani do not consider themselves »peasants«. They supplement maritime activities by sheep-raising, hunting and, most importantly, by tourist industry, while viticulture and cheese-making industry have become neglected.

The Community Council of Silba invited the ethnological section of the organization »Young Researchers« to do fieldwork on the island in February 1980. Those who accepted the offer were mostly first and second year ethnology students, and it was their first fieldwork experience. They looked primarily into calendar customs and life-cycle customs, as well as folk music and instruments.